

УДК 351.75

ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ ОНИЩЕНКО,

кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри кібербезпеки факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7755-3071>;

АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ СЕРВАТОВСЬКИЙ,

слухач магістратури факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ШВИДКОСТІ РУХУ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

На сьогоднішній день в Україні існує велика кількість автотранспорту, що повсякденно використовується для особистих потреб громадян, комерційної діяльності та соціальних потреб суспільства. За таких обставин безпека та контроль дорожнього руху є одним з найбільш пріоритетних напрямків діяльності поліції. У зв'язку зі зростаючою кількістю порушень Правил дорожнього руху, наслідком яких є резонансні дорожньо-транспортні пригоди зі смертельними наслідками, постає питання щодо виокремлення найбільш вагомих причин даних подій.

Статистичні дані за минулий рік вказують, що за добу по Україні трапляється приблизно 396 ДТП, які у 75–80 % випадків стаються через перевищення водіями швидкісного режиму. Але чи можна поставити під сумнів дані щодо визначення швидкості автомобіля в тій чи іншій ситуації?

За часів міліції функції регулювання та контролю безпеки дорожнього руху виконували підрозділи Державної автомобільної інспекції. Діяльність ДАІ була врегульована великою кількістю нормативно-правових актів. Перелік спеціальних засобів та спеціальної техніки, що стояла на оснащенні даного підрозділу також містився у кількох постановках Кабінету Міністрів України та відомчих наказах та інструкціях. Одним з нормативних документів, що регламентував порядок використання технічних засобів для дистанційного визначення швидкості руху автотранспорту була «Інструкція з питань діяльності підрозділів дорожньо-патрульної служби Державтоінспекції МВС України», затверджена наказом МВС України від 27.03.2009 № 111.

В інструкції «Про затвердження Переліку технічних засобів, що використовуються в підрозділах Державтоінспекції МВС для виявлення та фіксування порушень правил дорожнього руху» був наведений перелік засобів для вимірювання швидкості автотранспорту:

- вимірювач швидкості радіолокаційний «Беркут»;
- вимірювач швидкості радіолокаційний «Сокол»;
- вимірювач швидкості руху транспортних засобів радіолокаційний «Іскра-1»;
- вимірювач швидкості руху транспортних засобів радіолокаційний «Радис»;
- вимірювач швидкості радіолокаційний відеозаписувальний «РАПИРА»;
- вимірювач швидкості радіолокаційний відеозаписувальний «ВІЗИР»
- лазерний вимірювач швидкості транспортних засобів «TruCAM».

У 2015 році в умовах реформування системи МВС України правонаступником української міліції стала Національна поліція України, яка успадкувала всі її завдання та функції, але реалізація деяких з них залишається нормативно не врегульованою. Зі створенням Національної поліції України функції ДАІ перейняла на себе патрульна поліція. Порівнюючи нормативно-правові акти сьогодення з законодавством п'ятирічної давнини, варто зазначити, що використання пристроїв для дистанційного визначення швидкості руху автотранспорту в діяльності Національної поліції України наразі нормативно не врегульовано.

Діюче законодавство, зокрема стаття 40 Закону України «Про Національну поліцію» передбачає, що для забезпечення дотримання правил дорожнього руху поліція може розміщувати автоматичну фото- і відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману з них. Очевидно, законотворець, враховуючи інтенсивний розвиток інформаційних технологій, у якості приладів контролю швидкісного режиму передбачив впровадження систем інтелектуальних відеокамер, що вирішуватимуть комплекс завдань, у тому числі визначення швидкості транспортних засобів, але розбудова даної системи – справа далеко не одного року.

Разом з тим у головному нормативно-правовому акті, що регламентує діяльність поліції, жодного натяку немає на можливість використання поліцейськими будь-яких інших пристроїв для контролю швидкісного режиму. Все це викликало багато складнощів у випадках застосування працівниками патрульної поліції пристроїв «TruSAM», навіть за наявності у них сертифікату відповідності та акту повірки приладу.

Даний прилад отримав сертифікат відповідності типу засобів вимірювальної техніки 29.08.2012 № UA-MI/1-2903-2012. На підставі позитивних результатів державних приймальних випробувань Міністерством економічного розвитку і торгівлі України затверджено тип вимірювальної техніки «Вимірювач швидкості автотранспортних засобів лазерний LTI 20/20 TruSam», який був зареєстрований в державному реєстрі засобів вимірювальної техніки за номером У3197-12. Чинним законодавством не передбачено повторне проходження даної процедури для приладів, які вже були завезені на територію України і введені в експлуатацію.

Автолюбители ж оскаржували у судах дії працівників патрульної поліції, посилаючись на статтю 42 Закону України «Про Національну поліцію», в якій серед вичерпного переліку типів спеціальних засобів поліції не представлений жоден портативний пристрій для дистанційного визначення швидкості руху.

Проблемним у застосуванні поліцейськими портативних пристроїв визначення швидкості руху автотранспорту був не тільки правовий, а й організаційно-управлінський аспект, а також відсутність аудиту та низький рівень контролю за парком спеціальних та технічних засобів поліції. Так, рішенням суду було визнано незаконною винесену поліцейськими постанову у зв'язку з порушенням автолюбителем швидкісного режиму на підставі відсутності сертифікатів на прилад «TruSAM». Зокрема, на сьогодні існують поодинокі випадки визнання українськими судами неправомірності використання TruSAM: рішення Дарницького районного суду міста Києва від 03.12.2018 № 753/21052/18, Калинівського районного суду Вінницької області від 07.02.2019 № 132/259/19, Жовтневого районного суду м.Полтави від 11.02.2019 № 554/10393/18, Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 14.02.2014 № 308/12956/18 тощо. Всі вище наведені рішення судів перебувають у загальному доступі та створюють юридичний прецедент. Варто відзначити, що більшість українських судів визнає використання пристроїв TruSam цілком законним.

Наразі немає однозначного рішення щодо вимірювачів швидкості і судова практика з цього питання є неоднозначною. У практичній діяльності патрульної поліції також мали місце випадки порушень правил експлуатації даних пристроїв, зокрема використання приладів з пошкодженими пломбами, спроби механічного втручання у роботу пристрою під час вимірювання та фіксування швидкості транспортних засобів тощо. Вище зазначені порушення призвели до успішного оскарження автолюбителями дій поліцейських у судах, навіть якщо дані з приладів наочно доводили факти перевищення швидкості транспортних засобів.

Отже, слід зазначити, що на проміжному етапі формування повноцінної структури та системи технічних пристроїв для дистанційного визначення швидкості транспортних засобів для забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні доцільним було б врегулювання питання використання патрульною поліцією портативних пристроїв контролю швидкості на законодавчому рівні, що виключить можливість оскарження дій поліцейських з посиланням на перелік спецзасобів, що стоять на оснащенні поліції. Удосконалення правового, організаційного та адміністративно-управлінського аспекту даного проблемного питання в практичній діяльності патрульної поліції дозволить позитивно вплинути на забезпечення безпеки дорожнього руху, зокрема якість контролю швидкісного режиму транспортних засобів, що, у свою чергу, сприятиме зменшенню кількості дорожньо-транспортних пригод в Україні, адже перевищення швидкісного режиму – основна їхня причина.

Одержано 26.03.2019